

Blondé, B., Munck, B. de, Vermeulen, F., *Doodgewoon. Mensen en hun dagelijks leven in de geschiedenis. Liber amicorum Alfons K. L. Thijs* (Themanummer Bijdragen tot de geschiedenis, LXXXVII (2004) i-ii; Antwerpen: Universiteit Antwerpen, Centrum voor stadsgeschiedenis, 2004, 372 blz.).

Feestbundels voor gevierde historici zijn een genre op zich. Een zinvolle bespreking van een liber amicorum is niet de eenvoudigste opdracht, wegens het vaak heterogene karakter van de bijdragen, die op zijn minst verondersteld worden enige affiniteit te hebben met de specialisaties van de gevierde. De artikels in deze bundel vertonen weliswaar nog een vrij grote eenheid. Verschenen als een speciaal dubbelnummer van het Antwerpse tijdschrift *Bijdragen tot de Geschiedenis* biedt deze bundel zowel interessante bijdragen die het resultaat zijn van belangrijk onderzoek — toch wel een ruime meerderheid van deze verzameling artikels — als enkele meer beschrijvende artikelen, waarbij de auteurs zich niet altijd de moeite hebben getroost hun bevindingen in de historiografische debatten te situeren. Maar misschien is dat een te hard oordeel en vinden specialisten ter zake in deze bijdragen wel waardevolle informatie terug... Ik zal me in deze bespreking beperken tot enkele van de meest interessante artikelen, waarbij niet gesuggereerd wordt dat degene die ik niet bespreek minderwaardig zouden zijn. Ik laat me immers ook leiden door mijn persoonlijke subjectieve interesse (die zeker en vast aansluit bij een *History from Below*-perspectief die in delen van dit *Festschrift* wordt gehanteerd).

Deze feestbundel is opgesplitst in drie delen, respectievelijk over ‘het werk van heel gewone mensen’, ‘het leven van heel gewone mensen’ en ‘werken over heel gewone mensen’. Het eerste deel omvat voornamelijk bijdragen over de wereld van ambachtslieden en handelaars. Het tweede deel is iets heterogener en is onder meer gewijd aan devotieprenten (de grote passie van Alfons Thijs), zestiende- en zeventiende-eeuwse netwerken tussen de Zuidelijke en de Noordelijke Nederlanden en de negentiende-eeuwse Antwerpse woning-schaarste. Het derde deel groepeerd drie artikelen over volkskunde. Toch vertoont *Doodgewoon* een zekere thematische eenheid. Thijs was dan ook een rasechte sociaalhistoricus, voor wie thema’s als economische verhoudingen of religieuze denk- en gedragingspatronen allereerst voorwaarden moesten zijn voor een soort *Alltagsgeschichte*. Dat Thijs met zijn benadering school heeft gemaakt, in Antwerpen maar ook daarbuiten, mag duidelijk zijn. Zo laat de Antwerpse historicus Bruno Blondé zich op een interessante wijze in met de problematiek van de sociale ongelijkheid en de kwantitatieve methodes om deze er mee te analyseren. Ondanks het weinig modieuze karakter van dit begrip in tijden van postmoderne discursieve omwentelingen, breekt hij er een lans voor om opnieuw ‘sociale stratificaties’ te gaan onderzoeken, en dit te koppelen aan het intussen klassieke levensstandaard-debat. Blondé ziet sociale ongelijkheid als een dynamisch en complex gegeven dat op verschillende niveaus bestudeerd moet worden, ook binnen de institutionele structuren en de

normatieve gedragsregels die deze reproduceren. Eenzelfde aandacht voor de rol van regels en instellingen vind ik terug in het artikel van Bert Demuynck, die haarfijn de verhoudingen blootlegt tussen loonarbeid, migratie en corporatisme, en dit met gegevens uit de Zuidelijke Nederlanden van de late middeleeuwen tot de negentiende eeuw. Interessant daarbij zijn zijn bedenkingen over de perceptie van ‘competentie’ als tegengesteld aan ‘kwalificatie’. Dit sluit nauw aan bij Marc Jacobs’ bedenkingen over het probleem van de ‘kwaliteit’ in het licht van zowel hedendaagse economische theorieën als het vertoog dat de achttiende-eeuwse ambachten daar zelf over ontwikkelden. Nicolas Mazeure en Peter Stabel wijzen op het belang van de vrouwenarbeid in de textielnijverheid en de rol van religieuze derde-ordegemeenschappen daarbij. Kooplieden deden op deze laatste een beroep omwille van de lagere arbeidskosten en het ontbreken van enige corporatieve regulering, maar dit werd maatschappelijk blijkbaar gemakkelijker getolereerd voor de mannelijke dan voor de vrouwelijke religieuzen. Deze weliswaar beknopte bijdrage opent interessante perspectieven voor een meer doorgedreven genderbenadering van de geschiedenis van de lakennijverheid. Het artikel van Greta Devos over de Antwerpse natiebazen van de negentiende eeuw is dan weer interessant omdat deze een merkwaardige overgangsgroep vormen tussen de corporatistische economische instellingen van het Ancien Régime en de modernere vormen van de commerciële bedrijven eigen aan het industrieel kapitalisme. Raymond Van Uytven legt de nadruk op de materiële aspecten van de feestcultuur van de zeventiende-eeuwse rederijkers en analyseert vooral interessante gegevens over het toenmalige voedselpatroon. Luc Duerloo waagt zich aan een interpretatie van twee schilderijen van Jan I Brueghel. Hij nuanceert Muchembled’s visie op het zogenaamde beschavingsoffensief en ziet de behandelde thematiek van de boerenbruiloften eerder in het kader van de legitimatie van de vredespolitiek en de zelfstandigheid van de Zuid-Nederlandse gewesten onder de aarts-hertogen. Herman van Goethem tenslotte, ‘pikt’ het thema van de familiegeschiedenis in en toont aan hoe een meer sociaal gerichte benadering van de bronnen die de vaak amateuristische genealogen gebruiken interessante aspecten van het dagelijkse leven in de zestiende eeuw kan blootleggen. Deze ‘kleine verhalen’ kunnen vaak revelerend zijn voor grote maatschappelijke structuren. En dat is zo’n beetje de teneur van deze hele bundel, én van het levenswerk van Alfons Thijs.

J. Dumolyn

Boer-van Rhenen, K. de, Velthorst, N., *Bijzondere chemie?! 75 Jaar scheikunde aan de Vrije Universiteit* (Historische reeks VU VIII; Zoetermeer: Meinema, 2005, 302 blz., ISBN 90 211 4091 8).

In 1930 werd aan de Vrije Universiteit een afdeling scheikunde opgericht, de huidige afdeling scheikunde en farmaceutische wetenschappen. Ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum verscheen dit boek. Van de auteurs heeft Velthorst, emeritus hoogleraar algemene chemie, haar hele loopbaan aan deze afdeling gewerkt. De Boer is er tegenwoordig studieadviseur en voorlichter. Dit is een boek van twee betrokkenen met weinig distantie tot het onderwerp. Een historische of analytische vraag ontbreekt inderdaad. Zo te zien heeft ook niemand zich afgevraagd waarom een boek over de afdeling scheikunde voor buitenstaanders de moeite waard zou zijn, of wat het de moeite waard zou kunnen maken. Men is gewoon aan de slag gegaan.

Het boek valt in twee delen uiteen. Het eerste deel bevat een inleidend hoofdstuk over de geschiedenis van de VU. Daarop volgt een hoofdstuk over de oprichting en eerste jaren van de afdeling scheikunde. Daarin wordt in het bijzonder de bouw van het scheikundig laboratorium besproken alsook, op nogal anekdotische wijze, het wedervaren van de afdeling tijdens de Duitse bezetting. Het slothoofdstuk bespreekt hoe de afdeling in de loop van zijn bestaan gestalte heeft proberen te geven aan de grondslag van de Vrije Universiteit. Vanuit het perspectief van de schrijfsters, wel te verstaan. Aan de orde komen de bijdrage aan de ontwikkelingssamenwerking en andere vormen van maatschappelijke betrokkenheid.

Het tweede deel behandelt voor de gehele periode achtereenvolgens het onderwijs, het onderzoek en de organisatie. Deze hoofdstukken bevatten een grote hoeveelheid informatie, zij het nogal opsommerig gebracht. Zo leren we over het onderwijs niet alleen welke afstudeerrichtingen er waren en wie de docenten waren, maar ook uit welke boeken de stof bestudeerd moest worden en hoe de opeenvolgende jaarroosters er uit zagen. Ook het hoofdstuk over het onderzoek is vooral een opeenstapeling van feitelijke informatie. Zo leren we dat het onderzoek bij de vakgroep theoretische chemie zich in de jaren tachtig ging richten op dichtheidsfunctionaaltheorie. 'Twee decennia lang heeft de X^{\square} -methode binnen de theoretische chemie heftige emoties opgeroepen. Het X^{\square} -model werd geïntroduceerd als een benadering van het HF-model.' Wie zulke mededelingen boven de pet gaan, kan beter niet aan dit hoofdstuk beginnen. Het laatste hoofdstuk is wellicht het aardigste. Hier komen niet alleen voor de hand liggende zaken als de organisatiestructuur en de democratisering aan de orde, maar wordt ook uitvoerig stilgestaan bij de instrumentmakers, de secretariële ondersteuning en de schoonmaaksters. Het ontbreken van een duidelijke vraag werkt hier in zekere zin als een voordeel, want zulke onderwerpen belanden bij een meer toegespitste aanpak meestal tussen wal en schip.

Binnen het genre van de gedenkboeken slaat dit werk geen slecht figuur. Er wordt nergens diep op de materie ingegaan, maar er zijn, met veel liefde en